

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик початкової освіти

Дипломна робота магістра
з теми: «**ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ
ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ**»

Виконала: здобувачка 2 курсу,
PO1-M19 групи
спеціальності 013 Початкова освіта
Сидор Іванна Іванівна
Керівник: Олинець Т. В.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри теорії
та методик початкової освіти

Рецензент: Галаманжук Л. Л.,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри теорії та
методик дошкільної освіти

Кам'янець-Подільський – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ НАОЧНОСТІ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ	8
1.1. Психофізіологічні передумови формування іншомовної комунікативної компетентності.....	8
1.2. Дидактична цінність засобів наочності в навчальному процесі	18
1.3. Засоби наочності як невід’ємний компонент навчального процесу з іноземної мови в сучасній початковій школі.....	30
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСОБІВ ЗОРОВОЇ НАОЧНОСТІ	36
2.1. Організація процесу формування іншомовної комунікативної компетентності в учнів початкової школи засобами зорової наочності.....	36
2.2. Перевірка ефективності формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами зорової наочності	47
ВИСНОВКИ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. У процесі шкільного навчання образне мислення є домінуючим, а наочність – один із найважливіших дидактичних принципів. Близько 90 відсотків усієї інформації, яка сприймається людиною, надходить до неї через зоровий канал сприймання, який має у 100 разів більшу пропускну здатність, ніж слуховий. У зв'язку з цим використання у навчанні засобів наочності є винятково важливим. Вони, крім того, що дають величезну інформацію про об'єкти вивчення, сприяють цілісному сприйманню цього об'єкта, збуджують емоції і викликають інтерес учнів.

Проблема наочності під час вивчення іноземної мови була актуальною в усі часи. В останні роки помітно розширилася область наочності й ускладнився її інвентар: від предметів і картинок, жестів і рухів до відеофільмів і комп'ютерних програм, за допомогою яких вчитель моделює фрагменти об'єктивної дійсності. Загальновідомо, що ефективність навчання залежить від ступеня залучення до сприйняття всіх органів чуттів людини. Чим більш різноманітні чуттєві сприйняття навчального матеріалу, тим міцніше він засвоюється. Ця закономірність знайшла своє вираження в дидактичному принципі наочності.

Принцип наочності відіграє особливу роль у навчанні іноземної мови. В процесі вивчення іноземної мови виникає завдання – створити систему відображення об'єктивного світу в формах другої мови. Наочність слугує могутнім засобом формування та розвитку мовленнєвих умінь учнів (слухання, говоріння, читання, письмо). Адже саме на сучасному етапі розвитку комунікаційних технологій вчителю англійської мови нової генерації необхідно залучати дітей до «унаочненої комунікації».

Значний внесок у теоретичний та практичний розвиток проблеми дослідження ролі наочності у процесі вивчення іноземної мови зробили у своїх працях науковці й методисти Безкоровайна Ю., Беляєв Б., Дроздовська І., Казанічер О., Карпова К., Лур'є А., Ляховицький М., Фрідман А., Ярмолевич О. та ін.

Актуальність питання зумовила вибір теми дипломної роботи: **«Формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами зорової наочності».**

Об'єктом дослідження є процес формування комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів у курсі іноземної мови (англійської) на початковому етапі.

Предметом дослідження є методичне забезпечення формування іншомовної комунікативної компетентності учнів 4 класу на уроках іноземної (англійської) мови засобами зорової наочності.

Мета дослідження полягає у створенні обґрунтованої методики використання зорової наочності для інтенсифікації оволодіння комунікативною компетентністю на уроках іноземної (англійської) мови учнями 4 класу, та її експериментальній перевірці.

Гіпотеза дослідження: сформованість іншомовної комунікативної компетентності учнів 4 класу на уроках іноземної (англійської) мови покращиться в результаті цілеспрямованої роботи за умов:

а) педагогічно організованого і відповідно мотивованого засвоєння учнями матеріалу на основі і за допомогою навчально-наочного посібника та відео / відеодиску до нього;

б) цілеспрямованого застосування спеціально розробленої системи роботи з навчально-наочним посібником та відео / відеодиском до нього з розвитку лексичного запасу, навичок говоріння та письма.

Мета й гіпотеза потребували розв'язання таких **завдань дослідження:**

1. з'ясувати ступінь розробки досліджуваної проблеми в лінгво-методичній та психолого-педагогічній літературі;

2. проаналізувати стан формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової школи в практиці шкільного навчання;

3. дослідити вплив засобів зорової наочності на формування іншомовної комунікативної компетентності учнів 4 класу;

4. розробити систему навчальних занять для формування та розвитку лексичного запасу, навичок говоріння та письма учнів 4-го класу із застосуванням засобів зорової наочності.

Організація дослідження. Експериментальне дослідження проводилося на базі Іванківської загально-освітньої школи I-III ступенів Борщівського району Тернопільської області. У ньому брали участь учні 4 (5 учнів, основна група) та 4 (8 учнів, контрольна група) класів.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи дослідження: теоретичні (аналіз та узагальнення літературних джерел та вивчення спеціальної літератури); емпіричні (спостереження за навчально-виховним процесом, бесіди з учителями й учнями, анкетування учнів, вивчення результатів рівня сформованості комунікативно-мовленнєвих умінь молодших школярів, педагогічний експеримент); статистичні (метод математичної статистики).

Наукова новизна визначається теоретичною обґрунтованістю, дидактичною доцільністю та експериментальною доведеністю можливості використання засобів зорової наочності у формуванні іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів. Зокрема, виявлено особливості навчання іншомовного спілкування на уроках іноземної (англійської) мови з використанням зорової наочності; доведено ефективність застосування навчального посібника для вивчення англійської мови з використанням відеоматеріалів до тем з підручника та на основі цього розроблено методику розвитку лексичного запасу, навичок говоріння та письма учнів 4-го класу.

Практичне значення полягає у виявленні ефективних методів і прийомів з використанням зорової наочності, які сприяють формуванню іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів, у розробці конкретних рекомендацій для вчителів початкових класів. Одержані результати можуть бути використані в практиці викладання іноземної

(англійської) мови в школі, при створенні нових навчально-методичних комплексів з іноземної (англійської) мови для початкових класів.

Апробація роботи. Основні положення і результати представлено на: регіональній науково-практичній конференції «Сучасне освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник особистісного розвитку дитини» (19 грудня 2019 р, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Наступність у формуванні іншомовної комунікативної компетентності дошкільників і молодших школярів засобами зорової наочності»; III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Роль і місце мистецької педагогіки у формуванні сучасної особистості» (15-16 лютого 2020, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Використання засобів зорової наочності як важливого компоненту навчального процесу з іноземної мови у початковій школі»; IV Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й інноваційні технології навчання» (18-19 березня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Психологічні передумови навчання іноземної мови молодших школярів засобами зорової наочності»; II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Іноземна мова у полікультурному просторі: досвід та перспективи» (9 квітня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами зорової наочності»; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Інновації в освітньому процесі: методологія, тенденції, технології» (22 травня 2020 року, м. Ізмаїл) із доповіддю «Підвищення пізнавальної активності учнів початкової школи на уроках іноземної мови за допомогою застосування різних видів наочності»; науковій звітній конференції за підсумками науково-дослідної роботи студентів та магістрантів педагогічного факультету (23-24 вересня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Використання наочності як ефективного засобу навчання англійської мови у початкових класах»; II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Технології виховання і розвитку дітей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти» (29 вересня

2020 року, м. Кам'янець-Подільський) із доповіддю «Формування іншомовної комунікативної компетентності дошкільнят та молодших школярів засобами зорової наочності» та обговорено на засіданнях кафедри теорії та методик початкової освіти (2019-2020 н. р.) Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 позицій) та додатків. Загальний обсяг роботи – 74 с.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено нове розв'язання актуальної проблеми формування іншомовної комунікативної компетентності молодших школярів засобами зорової наочності, що виявляється в обґрунтуванні умов педагогічно організованого і відповідно мотивованого засвоєння учнями матеріалу на основі і за допомогою навчально-наочного посібника та відео / відеодиску до нього та цілеспрямованого застосування спеціально розробленої системи роботи з навчально-наочним посібником та відео / відеодиском до нього з розвитку лексичного запасу, навичок говоріння та письма.

Результати проведеного дослідження підтвердили ефективність вирішення поставлених завдань і дали підстави для формулювання таких висновків.

Опанування іноземної мови починається із відчуттів, тобто процесу відображення у свідомості людини окремих властивостей предметів та явищ, які безпосередньо впливають на його органи відчуттів. Стосовно вивчення іноземної мови йдеться про розміри, форму, колір і яскравість літер; висоту, гучність, тембр, наголоси, паузи, ритм, темп звуків мовлення; про позицію, рухи, напруження м'язів руки та органів мовлення (артикуляційного апарату).

У процесі навчання іноземних мов важливо регулярно тренувати органи слуху, мовлення і руки учнів (студентів) шляхом аудіювання, говоріння, читання і письма.

Винятково важливу роль у процесі вивчення іноземних мов відіграє пам'ять. Рівень і характер розвитку пам'яті значною мірою залежить від віку тих, кого навчають.

Зазвичай молодші школярі запам'ятовують навчальний матеріал невимушено, у процесі ігрової та навчальної діяльності, сильних дій з виучуваними словами і граматичними структурами (моделями). Однак таке запам'ятовування потребує обов'язкового повторення матеріалу, який засвоюється.

У першому класі важливо обов'язково ілюструвати вивчення слів та граматики малюнками, фотографіями. У 2-4 класах треба продовжувати спиратися на образне мислення школярів, активізуючи його вже за допомогою переважно словесної наочності. У наступних класах словесна наочність повинна переважати.

Застосування наочних методів навчання на уроці обумовлене дидактичним принципом наочності і реалізується у використанні в навчальному процесі різноманітних наочних посібників.

У педагогіці до засобів наочності (наочних посібників) відносять: природні натуральні об'єкти, з якими учні ознайомлюються в ході демонстрації вчителя, екскурсій прогулянок і т.п.; спеціально виготовлені ілюстративно-зображувальні засоби, які відображають реальні об'єкти-плакати, схеми, картини, фотографії, графічні посібники та ін., а також об'ємні геометричні фігури і тіла; умовно-символічні засоби наочності – картини, глобус та ін.; демонстраційні прилади і моделі, які використовують при вивченні предметів природничо-математичного плану; технічні засоби демонстрації наочності – кіно-, відео- та діафільми, діапозитиви та ін.; звуконаочні засоби – відеозапис і т.п.

Залежно від провідних аналізаторів, що беруть участь у сприйманні, безпосередньо мовна наочність є двох видів – слухова і зорова.

Зоровий вид унаочнення пов'язаний з демонструванням предметів, ознак і дій. Використовується він і при вирішенні конкретних навчальних завдань – введенні нових слів, активізації минулого досвіду. Така наочність особливо важлива під час систематизації нових слів і мовленнєвої їх артикуляції. Чим вища якість відібраного наочно-демонстраційного матеріалу, тим більша його ефективність, тим оптимальніший процес семантизації нових слів, продукування мовлення.

У початкових класах застосування наочності на уроках іноземної мови має на меті: збагачення й розширення безпосереднього чуттєвого досвіду учнів; розвиток спостережливості; пізнання конкретних властивостей

предметів під час практичної діяльності; створення умов для переходу до абстрактного мислення та опори для самостійного навчання й систематизації навчального матеріалу.

Різні види наочності можуть бути застосовані на всіх етапах навчального процесу: під час пояснення нового матеріалу; в процесі закріплення знань, формування умінь і навичок; при виконанні домашніх завдань та при перевірці засвоєння навчального матеріалу.

У навчально-виховному процесі загальноосвітніх закладів шкільний підручник відіграє важливу роль як основний засіб передачі знань. Реформа в галузі освіти передбачає модернізацію підручників, вчителі потребують навчально-методичні комплекси з аудіо-та відеоматеріалами.

Основними критеріями щодо якості підручника з англійської мови: високий дидактичний рівень, висока культура видання, відповідність науковій та педагогічній концепції викладання та структурно-логічний зв'язок з комп'ютерними технологіями.

Серед комплексів українських авторів, найбільш уживаним підручником для початкової школи вже кілька років поспіль є навчально-методичні комплекси українського автора О. Д. Карп'юк. Про це свідчить опитування, проведене нами серед вчителів та учнів загальноосвітніх навчальних закладів м. Луцьк, м. Рівне та деяких інших областей України у вересні 2018 року.

Альтернативним варіантом при вивченні англійської мови у загальноосвітніх школах є підручники британських видавництв: MM Publications, Cambridge University Press, Pearson Longman, Express Publishing.

Як зазначено у навчальній програмі для загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів 1-4 класів: «.....лише підручник не може забезпечити досягнення цілей, визначених державою до рівня володіння іноземною мовою випускників сучасної школи. Потрібно широко використовувати й інші засоби: робочі зошити, аудіо- та відеоматеріали, книжки для домашнього читання, текстові завдання тощо. Доцільно активніше

впроваджувати у практику школи електронні носії інформації, що не тільки урізноманітнюють навчальний процес, а й сприяють його ефективності.

Експериментальне дослідження проводилося на базі Іванківської загально-освітньої школи I-III ступенів Борщівського району Тернопільської області. У ньому брали участь учні 4 (5 учнів, основна група) та 4 (8 учнів, контрольна група) класів. Дослідження проводилося поетапно.

На I етапі вивчено стан проблеми використання засобів наочності у педагогічній теорії і практиці. Визначено суть поняття «засоби наочності», виокремлено види наочності, охарактеризовано функції наочності на заняттях з іноземної мови, здійснено психологічний аналіз використання наочності в процесі навчання. Окреслено шляхи використання різних видів наочності, які запропоновані сучасними навчально-методичними комплексами вивчення англійської мови для молодших школярів. Створено систему роботи із зоровою наочністю, покликану удосконалити процес формування комунікативної компетентності учнів початкових класів; апробовано окремі її елементи, внесено корективи.

На II етапі проведено формувальний експеримент відповідно до розроблених технологій удосконалення іншомовних комунікативних навичок учнів 4 класу. Формувальний експеримент передбачав проведення уроків у контрольному класі за традиційною методикою, а в експериментальному – за експериментальною, зрізових робіт в обох класах. Перевірено ефективність методики формування комунікативних навичок засобами зорової наочності; визначено ефективність розробленої системи роботи з формування комунікативних навичок учнів 4 класу на уроках іноземної (англійської) мови.

Учителі переконані, що розвитку комунікативної компетентності учнів 4-го класу на уроках іноземної (англійської) мови недостатньо користуватися одним лише підручником. Корисно використовувати додаткові засоби стимулювання інтересу, мотивації, утримання уваги молодших школярів впродовж навчання іноземної мови.

Вчителі пропонують доповнити методичний апарат підручника з іноземної (англійської) мови для 4-го класу більшою кількістю малюнків до кожного виду вправ (grammar, vocabulary, listening, speaking) та супроводжуваним відео, що розвиватиме творчу уяву учнів, збагатить лексичний запас, розвиватиме граматичні та фонетичні навички, сприятиме інтерактиву на уроці.

У процесі формувального експерименту учням експериментального класу пропонувалися різноманітні навчальні теми з чіткою послідовністю завдань («Friends», «Favourite things», «Family», «Sport»), спрямовані на збагачення лексичного запасу, розвиток навичок говоріння та письма на основі підручника «Oxford heroes» з інтерактивним компакт диском.

У процесі проведення експерименту стало очевидним, що уроки англійської мови у 4-му класі доцільно проводити із застосуванням видів роботи, спрямованих на формування лексичних навичок, навичок письма та говоріння, що відіграє значну роль для розвитку комунікативних вмінь загалом. В учнів, поряд із змінами, які відбулися у їхніх знаннях з розмовних тем та письма, спостерігалося явище прояву креативності, адже кожен учень повинен був оформити свій проект у колаж або плакат.

Отже, реалізована методика формування іншомовних комунікативних навичок учнів 4-го класу на уроках іноземної (англійської) мови засобами зорової наочності передбачала системний розвивальний вплив на різні складові цього багатогранного процесу. Аналіз даних, отриманих у результаті дослідження, свідчить про ефективність використання засобів зорової наочності для підвищення рівня сформованості іншомовних комунікативних навичок молодших школярів. У процесі проведення експерименту стало очевидним, що уроки іноземної (англійської) мови доцільно проводити із застосуванням засобів зорової наочності, спрямованих на формування та розвиток лексичного запасу, навичок говоріння та письма, що відіграє значну роль для розвитку іншомовної комунікативної компетенції учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И. Использование ситуативных картинок на уроках английского языка // Иностранные языки в школе. 2002. № 6. С. 29.
2. Артемов В. А. Психологія вивчення іноземних мов. К. : Просвіта, 2009. 279 с.
3. Аудиовизуальные и технические средства в обучении: сб. статей / Под ред. Г. Г. Городиловой и Л. П. Мухина. М. : Изд-во Моск. ун-та, 2005. 127 с.
4. Бабенко Т. В. Навчання іноземній мові в початковій школі: навч. посіб. / Львів: НЛУ ім. І. Франка, 2002. 222с.
5. Бабенко Н. Уроки англійської мови в початковій школі (1-4 класи). Харків : Основа, 2006. 176 с.
6. Балаєва Н. І. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках у початкових класах // Педагогіка і психологія. 2004. №278. С. 8-10.
7. Басіна А. В. Методика викладання іноземної мови в початковій школі. К. : Шкільний світ, 2007. 115с.
8. Безкоровайна Ю. А. Унаочнення як засіб формування іншомовної лексичної компетенції учнів // Студентський науковий альманах факультету іноземних мов. 2009. Вип 1(6). С. 230-234.
9. Белова Л. В., Рохманкулова Л. К. Некоторые приёмы работы с картинками на уроках английского языка / Иностранный язык в школе. 2010. № 2. С. 72-75.
10. Бех П. О., Биркун Л. В. Концепція викладання іноземних мов в Україні // Іноземні мови. 1996. №2. С. 3-8.
11. Близнюк О. І. Відео у навчанні іноземних мов / Іноземні мови. 1996. № 3. С. 22.
12. Бориско Н. Ф. Особливості формування іншомовної комунікативної компетенції учнів першого класу загальноосвітніх навчальних закладів // Іноземні мови. 2014. №1. С. 13-17.
13. Бриж Н. Розвиток творчих можливостей школярів // Початкова школа, 2008. №2. С. 19-23.

14. Буренко В. Стратегічні напрямки розвитку сучасної шкільної іншомовної освіти // Іноземні мови в сучасній школі. 2012. №4. С. 28-33.
15. Бухбиндер В. А. Работа над лексикой // Основы методики преподавания иностранных языков. К. : Вища школа, 2006. С.159-179.
16. Вахтеров В. Избранные педагогические сочинения. М. : Педагогика, 2007. 400 с.
17. Вольфовська Т. О. Комунікативна компетентність молоді як одна з передумов досягнення життєвої мети // Шлях освіти. 2001. № 3. С. 13-16.
18. Гальскова Н. Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа: Методическое пособие. М. : Наука, 2004. 236 с.
19. Гін А. Прийоми педагогічної техніки. Луганськ, 2004. 84 с.
20. Гордєєва А. Й. Мотивація англомовної комунікативної діяльності молодших школярів за допомогою граматичної гри // Іноземні мови. 2012. №1. С. 17-21.
21. Громова О. А. Аудиовизуальный метод и практика его применения / О. А. Громова. М. : Высш. школа, 2007. 100 с.
22. Дацько Ю. Роль наочності у розвитку навичок іншомовного спілкування // Мова і культура. 2014. Вип. 17. Т. 1. С. 608-612.
23. Дзюба П. Методика реалізації принципу наочності в процесі навчання // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2014. № 1(9). С. 23-26.
24. Доброштан О. Використання мультимедійного інтерактивного пристрою еpresenter у викладанні математики // Інформаційні технології в освіті. 2011. Вип. 10. С. 201-215.
25. Довга Т. Шляхи раціоналізації навчальної праці молодших школярів // Початкова школа. 2000. № 3. С. 58-60.
26. Денисенко М. В. Побачив – запам'ятав – навчився! Як правильно використовувати наочність при навчанні читання англійською мовою учнів початкової школи // Іноземні мови в навчальних закладах. 2007. № 3. С. 112-116.

27. Державний стандарт початкової загальної освіти. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
28. Дроздовська І. В. Наочність // Англійська мова в початковій школі, 2008. №9. С. 35.
29. Евдокимов В. Использование средств наглядного обучения в условиях проблемно-поисковой деятельности учащихся : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. К. : Наука, 2003. 22 с.
30. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д. пед. н., проф. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. С. 24-73.
31. Зимняя І. А. Педагогічна психологія. М. : Логос. 2000. 384 с.
32. Жерновникова О. Застосування принципу наочності при дидактичній підготовці студентів-математиків // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. Вип. 35. С. 164-170.
33. Казанічер О. С. Роль наочності у навчанні англійської мови молодших школярів // Англійська мова та література. 2004. № 13. С. 2-5.
34. Карапетян К. М. Аудио-лингвальный метод преподавания иностранных языков. Ереван : Изд-во Ерев. гос. ун-та, 2007. 163 с.
35. Карп'юк О. Д. Англійська мова: підручник для 5 класу ЗОШ. Тернопіль : «Видавництво Астон». 2005. 115 с.
36. Карп'юк О. Д. Особливості комунікативного орієнтованого навчання англійської мови в початковій школі за серією навчально-методичних комплексів 2-4 класів загальноосвітніх навчальних закладів. Київ.: Навчальна книга, 2004. 78 с.
37. Коменский Я. Великая дидактика // Избранные педагогические сочинения : в 2 т. М., 1982. Т. 1, 2. 320 с.
38. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови // Перекл. та адаптація Л. В. Биркун. Oxford : Oxford Univ. Press, 2008.
39. Концепція Нової української школи. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

40. Коротасєв Б. Методи навчально-пізнавальної діяльності учнів. К. : Вища школа, 2011. 264 с.
41. Леонтьєв А. А. Психолінгвістика. Л. : Наука, 2007. 118 с.
42. Маркова А. К. и др. Мотивация учения и ее воспитание у школьников. К. : Педагогика, 2013. 65 с.
43. Маслюк Л. Як навчити мислити кожну дитину // Початкова освіта, 2006. №1. С. 46.
44. Методика викладання іноземної мови в початковій школі / Шкільний світ. К. : 2007. 115 с.
45. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник. К. : Академія, 2010. 328 с.
46. Мисири Г. С. Использование наглядности на начальном этапе обучения иностранному языку. М. : Язык, 2008. 144 с.
47. Николаева С. Современные подходы к преподаванию иностранных языков // Иностранные языки. 2012. № 1. С. 39-46.
48. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : підручник. Вид. 2-е, випр. і перероб. К. : Ленвіт, 2005. 328 с.
49. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за заг. ред О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2002. 252 с.
50. Панова Л. Методика навчання іноземної мови в школі. Навчально-методичний посібник для студентів факультету іноземних мов. Ніжин : НДПУ, 2003. 149 с.
51. Паршикова О. О. Особливості першого етапу навчання іноземної мови учнів початкової загальноосвітньої школи // Наукові записки. Серія: педагогіка. 2015. № 3. С. 59-66.
52. Паршикова О. О. Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів початкової загальноосвітньої школи // Іноземні мови. 2015. № 4. С. 6-10.

53. Плахотник В. М. Теоретичні основи навчання іноземних мов на початковому етапі в середній школі. Дидактико-методичний аспект: Дис. ...докт. пед. наук у формі наукової доповіді. К., 1992. 40 с.
54. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. за ред. О. І. Пометун. Київ : Видавництво АСК., 2004. 192 с.
55. Проць Н. Особливості використання наочності і ТЗН у період навчання грамоти // Початкова школа. 1987. №9. С. 26-33.
56. Рогова Г. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях : пособие для учителей и студентов пед. вузов. М. : Просвещение, 2002. 232 с.
57. Роман С. Методика навчання англійської мови у початковій школі. К. : Наука, 2005. 207 с.
58. Рубінштейн С. Л. Общая психология. К. : Педагогіка, 1972. Т.1. 418 с.
59. Саволайнен Я. В. Використання різних видів наочності у процесі формування іншомовної лексичної компетенції // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки. 2014. Випуск 37. С. 35-39.
60. Сверчук Т. Поняття компетентності та компетенції у працях сучасних педагогів та лінгводидактів // Збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне, 2008. Вип. 16. С. 115-122.
61. Скляренко Н. К. Як навчити сьогодні іноземних мов (концепція) // Іноземні мови. 2015. № 1. С. 5-9.
62. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції // Іноземні мови. 2010. №4. С. 4-13.
63. Соловова Є. М. Методика навчання іноземних мов: Базовий курс лекцій // Посібник для студентів пед. вузів та вчителів. К. : Просвіта, 2012. 239 с.
64. Тарасенко Б. С. Психология младшего школьника. М. : Просвещение, 2002. 125 с.

65. Фрідман А. М. Наочність та моделювання в навчанні. М. : Знание. 2004. С. 80.
66. Харишин О. Активізація розумової діяльності учнів // Початкова освіта. 2001. №5. С. 4.
67. Щукин А. Н. Методика использования аудиовизуальных средств. К. : Українська мова, 2001. 248 с.
68. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика. М. : Филоматис, 2004. 407 с.
69. Юркевич В. С. Развитие начальных уровней познавательной потребности у школьника // Вопросы психологии. 1980. №2. С. 80-86.
70. Jenny Quintana, Rebecca Robb Benne. Family and friends. Oxford : Oxford University Press, 2016. 107 p.